

До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.02 Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Житного Олександра Олександровича
на дисертацію **Черниш Марини Олександрівни** на тему «Теоретико-
прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти
довкілля». подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних
наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право

Актуальність теми дослідження. Вивчення рукопису дисертації,
реферату та публікацій здобувачки М.О. Черниш дозволяє стверджувати, що
актуальність теми визначається перш за все, тим, що на сьогодні одним із
найважливіших завдань прогресивного людства є збереження навколишнього
природного середовища. Намагання усунути іноді непоправні збитки
довкіллю, спричиненні військовими діями РФ, дійсно мають бути визначені в
Конституції України на рівні із завданням по ліквідації наслідків
екологічної катастрофи, спричиненої аварією на Чорнобильській АЕС.

На виконання таких завдань вітчизняний законодавець ратифікував
пакет міжнародно-правових документів та імплементував їх положення у
національне законодавство України. Зважаючи на те, що запроваджена
законодавцем імплементація норм міжнародно-правових конвенцій у
вітчизняне кримінальне законодавство, як свідчить слідча та судова
практика, на сьогодні поки що не привела повною мірою до очікуваних
позитивних результатів, новели закону про кримінальну відповідальність
потребують ґрунтовних наукових досліджень, перегляду усталених у
криминологічній науці поглядів та напрацювання практичних рекомендацій
для правозастосовних органів. Це повною мірою стосується проблеми
запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля.

За офіційними статистичними даними, у 2013 р. в Україні обліковано
2 923 кримінальних правопорушення, передбачених розділом VIII Особливої

Дніпровський державний університет внутрішніх справ	
Вх. № 31	10 25/15
20 25	р.
Основний док.	

частини КК України. у 2014 р. – 2 624, у 2015 р. – 3 181, у 2016 – 3 941, у 2017 р. – 3 765, у 2018 р. – 3 529, у 2019 – 3 769, у 2020 р. – 4 558, у 2021 р. – 5 416, у 2022 р. – 4 018 та у 2023 р. – 4 741. Усього обліковано 42 465 фактів, а в середньому за рік ця кількість становить 3 860 проваджень. У той самий період скеровано до суду кримінальних проваджень з обвинувальним актом: у 2013 р. – 1 172, у 2014 р. – 943, у 2015 р. – 777, у 2016 р. – 627, у 2017 р. – 831, у 2018 р. – 837, у 2019 р. – 648, у 2020 р. – 1 008, у 2021 р. – 1 191, у 2022 р. – 1 026 та у 2023 р. – 1 175. У середньому за рік ця кількість становить 930 проваджень. Тобто із загалом зареєстрованих за період з 2013 р. по 2023 р. 42 465 фактів вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля до суду з обвинувальними актами направлено лише 10 235 проваджень. Відповідно, лише кожне четверте провадження за вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля вчасно направляється до суду з обвинувальним актом.

Про актуальність обраного напрямку дисертаційного дослідження свідчить також те, що він належить до пріоритетних у кримінологічній науці. Робота виконана відповідно до: до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24.03.2021 № 119/2021); Плану заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що впливають з її членства в Раді Європи (Указ Президента України від 12.01.2011 № 24/2011); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 № 273/2023); тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2025 – 2029 рр. (п.п. 1, 8, 13), затвердженої наказом МВС України від 21 травня 2024 р. № 326, та тематики науково-дослідної роботи Дніпровського державного університету внутрішніх справ на 2024 – 2029 рр. (кримінально-

правове та кримінологічне забезпечення протидії злочинності).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації, підтверджений теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства й міжнародної практики в цій сфері.

Передусім позитивним слід визнати чітке визначення авторкою об'єкта і предмета дослідження. Так, об'єкт дослідження дисертанткою визначено як *суспільні відносини у сфері правового забезпечення охорони довкілля*. Його *предмет* — *теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля*. Правильне розуміння об'єкта та предмета дослідження дозволило дисертантці зробити виклад своєї наукової ідеї цілісним, обґрунтованим, зрозумілим чином донести до наукової громадськості й інших зацікавлених суб'єктів власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму та зробити певний внесок у кримінологічну науку.

Під час дослідження було використано широкий спектр загальнофілософських, загальнонаукових, логічних і спеціально-юридичних методів і прийомів наукового пізнання (їх перераховано у вступній частині роботи й реферату). Їх застосування дозволило всебічно проаналізувати предмет дослідження. З аналізу тексту можна зробити висновок, що усі вони застосовувались у взаємозв'язку та взаємодії, відповідно до поставленої мети й завдань, об'єкта і предмета дослідження.

За результатами оцінки праксеологічного аспекту дослідження слід погодитись із наведеною в дисертації її авторкою інформацією про потенційні сфери впровадження результатів дослідження. Так, у *науково-дослідній роботі* — для подальших наукових досліджень проблем протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля; у *правотворчості* — під час розроблення напрямів удосконалення правового забезпечення охорони довкілля в Україні; у *правозастосовній діяльності* — під час виявлення.

документування та розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля: в освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінологія», «Запобігання кримінальним правопорушенням Національною поліцією», «Кваліфікація кримінальних правопорушень».

Питання, які розглядаються в дисертації, розкрито на значній джерельній базі. Зокрема, М.О. Черниш проаналізовано широкий спектр вітчизняних і зарубіжних науково-теоретичних та монографічних робіт з окресленої проблематики, що свідчить про поглиблений аналіз порушеної в дослідженні проблеми. Крім того, авторка вивчила і проаналізувала періодичну літературу з цього питання, в тому числі англійською мовою, що свідчить про спробу урахувати, поряд із загальноприйнятими, також і новітні підходи до розуміння проблеми захисту людини та суспільства від посягань на довкілля. Очевидно, що здобувачка, працюючи над написанням дисертації, дотримувалася процедури систематизації наукової літератури під час її аналізу, провела її якісний аналіз та здійснила коректну заочну полеміку.

З аналізу дисертації видно, що під час проведеного дослідження було використано не лише юридичну літературу, а й цінний емпіричний матеріал (опитування експертів), що дозволило дисертантці досягти високого ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертантка досить вдало визначила мету дисертаційного дослідження: розроблення теоретичних та прикладних засад запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, а також вироблення на цій основі напрямів удосконалення правового забезпечення охорони довкілля в Україні.

У процесі дослідження М.О. Черниш не абстрагувалася в науковому осмисленні проблеми, а поставила конкретні та чіткі завдання, у зв'язку з чим дисертація отримала цікавий та корисний напрям не лише в суто доктринальному аспекті та може бути оцінена як джерело праксеологічно

цінних результатів, корисних для практичного застосування висновків.

Аналіз рецензованої дисертації дає змогу стверджувати, що в результаті проведеного дослідження здобувачка досягла визначеної дослідницької мети й виконала поставлені завдання. На цім, сформульовані висновки та пропозиції є досить аргументованими й оригінальними, відповідають актуальним вимогам захисту докілья викликів сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Структура дисертації видається досить добре продуманою та відповідає тим завданням, які поставила перед собою авторка. Дисертантка послідовно виклала матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальні та окремі конкретні питання, сформулювала необхідні наукові дефініції. Робота складається з основної частини (вступу, чотирьох розділів, які об'єднують 10 підрозділів, висновків), списку використаних джерел (349 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації – 374 сторінки, з яких основного тексту – 306 сторінок. Таким чином, її обсяг та структура відповідають нормативно визначеним вимогам.

Змістом роботи є послідовний авторський опис та характеристика ходу опрацювання предмету дослідження.

Так, Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження запобігання кримінальним правопорушенням проти докілья» складається з трьох підрозділів, у яких з'ясовано сучасний стан наукових досліджень проблем запобігання кримінальним правопорушенням проти докілья, охарактеризовано методологію їх дослідження, визначено поняття докілья як об'єкта кримінально-правової охорони, а також сутність поняття та значення державної політики запобігання кримінальним правопорушенням проти докілья в умовах воєнного стану..

Розділ 2 «Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти докілья» складається із двох підрозділів, у яких окреслено основні проблеми кримінально-правової характеристики кримінальних правопорушень проти докілья.

Розділ 3 «Кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень проти довкілля» складається з трьох підрозділів, у яких з'ясовано кримінологічні показники кримінальних правопорушень проти довкілля, надано кримінологічний портрет особи злочинця, а також охарактеризовано детермінаційний комплекс.

Розділ 4 «Запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля» складається з двох підрозділів, у яких запропоновано основні заходи запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля.

У висновках за результатами дослідження загалом сформульовано низку положень теоретико-методологічного характеру, а також пропозицій і рекомендацій, що мають вагоме значення для вдосконалення положень кримінологічної науки. У додатках до роботи міститься перелік опублікованих праць та узагальнення результати дослідження.

Таким чином, структурно дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи пов'язані між собою. Обрана структура дисертації дозволила авторці продемонструвати гідний рівень знань з кримінології та кримінального права, ґрунтовно проаналізувати як положення нормативно-правових актів щодо протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля, так і погляди науковців з проблематики дослідження. Під час розподілу розділів основного тексту на підрозділи авторка дотримувалася правил пропорційності та взаємовиключення. Дисертантка послідовно виклала матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальнотеоретичні та практичні питання, сформулювала необхідні наукові висновки та дефініції.

Мета і завдання, визначені авторкою у вступі, відповідають об'єкту та предмету змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені ним, об'єднані провідною ідеєю вирішення конкретної наукової проблеми, що полягає у формуванні цілісної концепції теоретико-прикладних засад запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, а також виробленню на цій основі напрямів вдосконалення

правового забезпечення охорони довкілля в Україні, що полягають в обґрунтуванні змін та доповнень до Кримінального кодексу України, а також урахування сучасних тенденцій екологічної злочинності.

Слід схвально оцінити стиль, яким написано роботу: він означений логічністю, послідовністю та ясністю аргументування думок. Деякі досить складні теоретичні положення дисертації сформульовані зрозумілою мовою, та викладені без зайвих ускладнень.

Загалом на сторінках дисертації М.О. Черниш вдалося розгорнути цікаву дискусію, використавши широкий спектр вітчизняних і зарубіжних науково-теоретичних та методичних і правоінтерпретаційних джерел з різних галузей наукових знань, що свідчить про глибокий та різнобічний аналіз виділеної для дослідження проблеми.

Таким чином, правильно визначені й узгоджені між собою мета й завдання дослідження, структура та логіка викладеного матеріалу є свідченням достовірності й теоретичної обґрунтованості наукових положень, сформульованих авторкою висновків і рекомендацій.

Реферат відображає основні положення дисертації.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна праці полягає в тому, що за характером і змістом розглянутих питань дисертація є одним із перших в Україні комплексним дослідженням, у якому, з урахуванням умов воєнного стану, вирішено проблему запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, унаслідок чого отримано результати теоретичного та практичного характеру. У результаті дослідження сформульовано низку наукових положень, висновків і рекомендацій, що відзначаються вагомою теоретичною та практичною значущістю, а також вирізняються науковою новизною.

У роботі враховано положення вітчизняного та зарубіжного законодавства, проаналізовано теоретичний матеріал, що стосується тематики роботи. Це дало змогу виробити новий підхід до дослідження

значної кількості проблем, які характеризують механізми протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля в Україні, в тому числі в умовах війни.

Порівнюючи з уже відомими в досліджуваній М.О. Черниш науковій царині ідеями здобуті нею наукові результати можна стверджувати, що переважна більшість положень, винесених авторкою на захист, і презентованих в роботі висновків є новими або такими, що містять значну частку новизни. Зокрема, дисертанткою уперше:

- сформовано цілісну концепцію теоретико-прикладних засад запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, а також зроблено на цій основі напрями вдосконалення правового забезпечення охорони довкілля в Україні, що полягають в обґрунтуванні змін та доповнень до Кримінального кодексу України, а також урахування сучасних тенденцій екологічної злочинності — потребують окремої статистичної звітності збитки, завдані представниками держави-агресора навколишньому природному середовищу, та вказівки на них у ст. 16 Конституції України поряд із подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи, подоланням наслідків російського вторгнення;

- на підставі вивчення норм національного та міжнародного права встановлено, що поняття «довкілля» є вузьчим за змістом від понять «природа» і «навколишнє середовище», але ширше за поняття «навколишнє природне середовище», унаслідок чого сформульовано авторське визначення дефініції поняття «довкілля» як системи антропогенних та природних факторів, взаємообумовленість яких впливає на середовище проживання та життєдіяльності людства;

- доведено, що залежно від характеру і змісту мотивації всіх осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення проти довкілля, слід поділити на чотири групи: корисливих, агресивно-насильницьких, індивідуально-анархічних та легковажно-безвідповідальних;

- доведено, що підвищення ефективності попереджувального впливу

кримінального законодавства у сфері охорони довкілля повинно ґрунтуватися на таких напрямках: 1) удосконалення положень чинного законодавства; 2) проведення просвітницько-інформаційної роботи, що удосконалисть уявлення суспільства про законодавство в цій сфері та наслідки його недотримання;

– встановлено закономірність загального підвищення віку осіб, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля (з 2018 року), що відповідає загальнонаціональним тенденціям збільшення частки засуджених осіб віком понад 30 років щодо всієї сукупності засуджених. Це пояснюється загальним старінням населення, виїздом великої кількості громадян молодого віку за кордон, мобілізацією, зменшенням популярності кримінальних практик, що призводять до посягань на довкілля серед молоді, тощо. Доведено, що ці дані мають бути основою для розроблення запобіжних заходів відносно осіб віком понад 50 років.

Ряд положень, які наразі розробляються кримінологічною наукою, у роботі удосконалено:

– положення стосовно дослідження видів латентності, характерних для окремих складів кримінальних правопорушень проти довкілля з характеристикою об'єктивних і суб'єктивних факторів природної та штучної латентності екологічних злочинів, оскільки попередження кримінальних правопорушень, які завдають шкоди навколишньому середовищу, є найбільш складним і специфічним видом соціально-правової діяльності, що визначається такими чинниками: 1) найвищий рівень латентності порівняно з іншими кримінальними правопорушеннями; 2) наслідком екологічної злочинності може бути екологічна катастрофа; 3) через антропогенний і техногенний вплив на екосистему, а також процеси глобалізації, зумовлені науково-технічним прогресом, обумовлюють їх транснаціональний характер; 4) масштабність руйнівної сили та тривалість незворотних процесів, які є наслідком кримінальних правопорушень проти довкілля, не порівнюються з наслідками інших складів кримінально-протиправної діяльності; 5) у зв'язку

із латентним характером соціальна небезпека і тривалий негативний вплив кримінальних правопорушень проти довкілля не повністю охоплюються офіційною статистикою; 6) через відсутність єдиної геоінформаційної системи неможливо отримати достовірну інформацію про рівень та низку кримінологічних параметрів екологічної злочинності; 7) відсутні спеціалізовані екологічні суди;

– положення кримінологічної науки про те, що стратегію запобігання злочинності слід розуміти як обґрунтовану та суспільно визнану сукупність поглядів, ідей, принципів і положень щодо шляхів, способів і механізмів захисту законних і життєво важливих інтересів громадян, суспільства, держави та права від внутрішніх і зовнішніх загроз з боку злочинності;

уявлення про те, що основними заходами загальносоціального запобігання розглядуваному виду злочинності є освітні, економічні, організаційні та соціальні, зміст яких розкрито у висновках дисертації.

Отже, роботі притаманна наукова новизна, у ній порушено низку обійдених увагою вітчизняною юридичною наукою проблем, розв'язання яких дозволить більш ефективно протидіяти екологічній злочинності.

У висновках дисертації на підставі узагальнення основних положень проведеного дослідження проблеми, сформульовано, висновки, пропозиції та рекомендації.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті й завданням дослідження, містять важливі теоретичні положення щодо теорії та практики протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля.

Повнота викладений наукових результатів в опублікованих працях здобувача.

Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані за результатами дисертаційної роботи, висвітлені в 16 статтях, опублікованих у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук. 4 статтях, опублікованих у виданнях, включених до наукометричних баз

даних Web of Science Core Collection, Scopus, 4 працях апробаційного характеру.

Перелік наукових праць здобувача й аналіз їхнього змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено у вітчизняних та міжнародних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на науково-практичних форумах.

Дискусійні положення дисертаційної роботи.

За результатами розгляду роботи як опонент маю звернути увагу на деякі дискусійні положення роботи, зокрема, такі, що потребують додаткового пояснення безпосередньо під час захисту:

1. Характеризуючи стан наукової розробки теми, авторка виділила тільки тих учених, які досліджували та досліджують проблеми протидії екологічній злочинності саме у кримінально-правовому та кримінологічному вимірах (протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля). Втім, в цій частині відсутні (щонайменше як доречні додаткові аргументи), здобутки фахівців, які опікуються захистом довкілля в інших галузях права (особливо це стосується дослідників в царині екологічного права). У роботі фактичний наявний аналіз праць таких учених, проте їх згадування у вступі не здійснене. Окрім того, зважаючи на глобальність проблеми захисту довкілля, а також на наявність в роботі «компаративної» частини (що міститься у розділі 3), певним недоліком варто визнати відсутність серед джерельної бази значної кількості праць зарубіжних науковців та, відповідно, обговорення їх позицій на сторінках дисертації. Так, у джерельній базі роботи бачимо лише кілька англійських джерел, що може свідчити про неповне дослідження діяльності правоохоронних органів (та органів кримінальної юстиції) тих країн світу, які ефективно протидіють екологічній злочинності, в тому числі в умовах збройного конфлікту.

2. Хоч назва дисертаційного дослідження сформульована як така, що претендує на досить об'ємний обсяг дослідження, проте авторка досить

вдало спромоглася виокремити як фактичний предмет дослідження саме ту частину кримінологічної політики держави, яка потребувала наукового опису, критичного аналізу, пояснення проблем та перспектив їх вирішення. Втім, під час вирішення поставлених наукових задач М.О. Черниш все ж не втрималася від спокуси побудови деяких невинновдано ускладнених ~~своєспісних~~ конструкцій. Так, одним із елементів наукової новизни авторкою ~~вказується~~ *уявлення про те, що основними заходами загальносоціального запобігання розглядуваному виду злочинності є освітні, економічні, організаційні та соціальні, зміст яких розкрито у висновках дисертації*. Опис одержання цього наукового результату у самій дисертації наявний. Втім, його формулювання не виглядає вдалим з точки зору його сприйняття.

3. Послідовність та системність здійснюваного дисертанткою дослідження правового регулювання та практики діяльності правоохоронних органів (органів кримінальної юстиції) щодо забезпечення екологічної безпеки забезпечена здійсненням наукового пошуку на засадах юридичної компаративістики з відповідним групуванням законодавства країн за критерієм їх належності до тієї чи іншої правової системи. Із аналізу роботи випливає, що авторка дослідила відповідну проблематику у значній кількості суб'єктів політичної мапи світу.

Разом з тим, не зрозуміло, з яких причин дисертантка не виділила окремого підрозділу дисертації для дослідження цього досить об'ємного питання; також спостерігається певна безсистемність у вивченні правового регулювання та практики діяльності правоохоронних органів (органів кримінальної юстиції) іноземних держав щодо забезпечення екологічної безпеки. Таким чином, потребують додаткових пояснень критерії відбору об'єктів для аналізу іноземного досвіду.

4. Запобігання і протидія екологічній злочинності є завданням, яким в Україні опікується, окрім поліції, прокуратури, ще чимала кількість інституцій, про що неодноразово слушно згадує на сторінках своєї праці авторка. Втім, на мою думку, нею не приділено достатньо уваги

проблематиці забезпечення взаємодії у процесі запобіжної антикорупційної діяльності між органами та підрозділами Національної поліції з іншими суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля – зокрема порядку взаємодії, розподілу компетенцій суб'єктів та проблем, які виникають на цьому полі.

5. Авторка дійсно вперше довела доцільність виділення окремої статистичної звітності збитків, завданих представниками держави-агресора нажитишньому природному середовищу, та вказівки на них у ст. 16 Конституції України поряд із подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи, подоланням наслідків російського вторгнення.

Ця пропозиція вимагає додаткових пояснень, і, можливо, подальших досліджень, оскільки зачіпає сферу конституційного права, хоча слід визнати, що масштабність пропозиції цілком відповідає рівню новизни докторської дисертації, а тому завдання подолання наслідків російського вторгнення справді доречно відобразити в Основному законі нашої держави.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань, певної неповноти та непослідовності розгляду окремих положень дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові висновки, нові підходи до вирішення конкретної наукової проблеми щодо наукової розробки рекомендацій, спрямованих на захист довкілля.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Черниш Марини Олександрівни за темою: «Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій містяться наукові положення та науково обґрунтовані результати для кримінологічної та кримінально-правової науки, удосконалення системи та діяльності органів кримінальної юстиції, що розв'язують важливу науково-прикладну проблему захисту

довкілля. Робота відповідає вимогам пп. 9, 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із наступними змінами), основним вимогам до дисертацій та авторефератів дисертацій та іншим керівним документам Міністерства освіти і науки України, а її авторка, за результатами прилюдного захисту, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент –

завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

Харківського національного університету

імені В.Н. Каразіна

доктор юридичних наук, професор,

заслужений юрист України

А.и.с.

Олександр ЖИТНИЙ

«29» червня 2025 року

«Підпис Олександра Житного засвідчую»

Начальник відділу кадрів

Харківського національного університету

імені В.Н. Каразіна

Олена ГРОМИКО